

D. D.

MEDITATIONES NONNULLÆ

DE

**PERVERSA E-
DUCATIONE
LIBERORUM
EJUSQUE MALIS,**

QVAS,

SPECIMINIS ACADEMICI loco, Consentiente Ampliss. Facult.
Philosoph. in Regia Academia Aboënsi,

PRÆSIDE

HENRICO HASSEL,

Eloquentiæ PROFESS. Reg. & Ordinar. Facultatis
Philosophicæ h. t. Decano,

Publice examinandas sicut

AXEL. JOHAN. GRUNDSTROEM. J. F.

Die XXVII Apr. A:o MDCCXLVIII.

Loco horisqve consuetis.

ABOÆ, Exc. JOH. KÆMPE, Reg. Acad. Typogr.

*VIRO admodum Reverendo atque Praeclarissimo
Dn. Mag. MARTINO MARTINIO,
PRÆPOSITO & PASTORI Ecclesiarum, qvæ Deo in
Hauho, Tulois & Luopiois colliguntur, dignissi-
mo, Avunculi loco, ea qva par est animi vene-
ratione colendo.*

*VIRO Speciatissimo atque Conficuo
Dn ISRAELI GRUNDSTRÖM,
Scribæ Redituum, ad Legionem Diamacharum dex-
terrimo atqve vigilantissimo, Patruo jugiter
colendo,*

*Vobis Avuncule & Patrue honoratissimi, munus hoc
tevidense, in qualemque indicium grati animi ob-
multa beneficia in me collati, cum sincera omnigenae fe-
licitatis adprecatione, do, dico & dedico.*

Nominum Vestrorum

*Cultor obstrictissimus
AXEL.JOH. GRUNDSTROEM.*

*VIRO Speciatissimo, & Eruditionis laudis Vulgaris
laude conspicuo.*

Dn. JACOBO FORSSKÅL,

Scribæ Redituum Legionis Pedestris Bicerneburgen-
sis integerrimo, Parenti indulgentissimo semperque
colendo.

Tot tantaque optime Parens, Tui amoris
atque benevolentia singularis in me sunt
documenta, quantis justo encomio depraedicandis
omnino sum impar. Qvum enim Patre orbatus
essem, Tu singulari Divina gratia locum ejus
ita occupasti, ut affectu vere paterno prioris in-
fortunii omnem fere memoriam deleveris. Non
intermisisti matura mihi dare consilia; additis,
ut literarum studia gnaviter colerem, fidelissimis
admonitionibus; prout etiam libros numero plas-
res, qui Tuis antea Masis inservierant, meis u-
sibus destinasti. Nec ullis pepercisti sumtibus, viæ,
quam ipse monstrasti, calcande necessariis. Pro
inde, qvum d' sit mihi facultas, qva pro tot tan-
tisque beneficiis gratia referatur, etiam atque et-
iam contendō, digneris Carissime Parens, has
in

ingenii mei primitias, quas Tibi in animi gratissimi monumentum consecras volo, benigna adipicere fronte. De cetero Tua erga me merita, pia dum vixero, mente servare non desistam, rovens ex intimis pectoris recessibus, velit Deus I. O. M. Te Parens Carissime, salvum ac sospitem quam diutissime praestare, in omnium, quotquot Tui sumus, solatum et fulcrum certissimum. Ero ad cineres.

Parentis Optimi

Filius obediensissimus

AXEL.JOH. GRUNDSTROEM.

§. I.

NOVIUS hominem duabus constare partibus essentialibus, anima nempe rationali & corpore organico; quvarum utraqve proprias habet facultates, & quidem prorsus eximias. Animæ dotes haec dux primariae sunt, intellectus & voluntas; quvarum ille ad perspiciemendum verum, haec ad eligendum bonum a sapientissimo & optimo Numine sunt destinatae. Neqve corpori deest apta structura & conveniens membrorum conformatio, quæ non solum functiones naturales absolvat, sed menti quoque in veritate inquirenda inserviat, ejusque imperia exequatur. Haec autem dona, maxima quidem & præstantissima, id habent cum pluribus aliis rebus commune, ut, si ad perfectionem debitam perducantur, multiplicem & assiduam reqvirant culturam; quæ inter-

intermissa, tantum abest, homo excellentiam naturæ suæ congruam adseqvatur, ut ab eadem longissime sit remotus. Docent hoc tristia eorum exempla qvi sibi relieti, & necessarii cultus expertes, ad statum brutorum animantium quam proxime accedunt. Ut igitur huic malo, quo nullum esse potest, gravius, eatur obviam, & vera ac naturæ humanæ consentanea obtineatur perfectio, inde a prima aetate bona opus est educatione, haud secus ac plantæ teneriores sollicita industria & arte exquisita curantur. Viderunt hoc omnis ævi sapientes, viderunt inquam non singulorum tantum hominum, verum etiam integrarum gentium & civitatum, incolumitatem ac florem ex dicto momento pendere. Hinc tot optima doctissimorum prudenterissimorumque virorum præcepta & monita, tot publica instituta, tot sumptus publici, quæ omnia eo tendunt, ut communis & privatæ salutis firma sic & mansura locentur fundamenta. Multos autem hoc negligere efficiunt, deploranda loquitur experientia; unde innumera mala & maximæ calamitates in genere humano originem ducunt. Res hæc nobis

bis visa est consideratione dignissima; proinde specimen aliquod studiorum edituri, de *perversa educatione ejusque malis* nonnulla scribere constituimus. Ingenue adgnoscimus hoc argumentum, viribus nostris esse superius. Tu vero L. B. innocuos conatus benigne adspicias, nostrosque defectus maturiori suppleas judicio.

§. II.

EA, quibus adficiuntur homines in prima ætate, diu inhærent, maxima pollent vi, multosque in longinquum pariunt effectus. Mollis ille puerilis animus ceræ est similis, cui facili negotio variæ characteres imprimuntur; quos tamen in illo, ut in hac non adeo facile deleveris. Proinde primam perversæ educationis, & noxæ cum eadem conjunctæ, caussam statuimus conversationem cum malis, idque eo magis, quo certius constat teneræ ætati inclinationem quandam inesse, ad actiones aliorum, præsertim provectionum actionibus conformandas; quandoquidem per immaturitatem judicii dijudicare non valent quid deceat vel non. Sic corrupti pueri, vitijsque plurimis contaminantur in convictu servorum & ancillarum,

qvod hominum genus soepe colloquiis pravis
utitur, & multa committit ab honestate remo-
ta ac impia; unde non raro evenit, ut pusi-
ones, qvi dextram inter & sinistram vix ducer-
nere norunt, turpia qvælibet loqui & agere
discant. Multum etiam depravantur, qvando
cum suis æqualibus, qvibus minus honesta con-
tigit educatio, nec non aliis turpis notæ homi-
nibus familiaritatem contrahere illis permittitur.
Omnium vero nocentissima sunt liberis prava
parentum exempla. Qvoties proh dolor! videre
licet, parentes, præsentibus liberis ejusmodi
futcipere actiones, qvæ indignissimæ sunt, &
honestati decoroqve Christiano maxime repu-
gnant? Imo qvidam eo impudentiæ progrediun-
tur, ut turpia suæ adolescentiæ facta audienti-
bus filiis enarrent, eosqve hoc modo proritent
ad similia facinora patranda. Sic excitant con-
temptum sui, & sinistra destruunt manu, qvod
forte exstruxerant dextra; ac semet ipsos ac-
cusat, dum ob flagitia, qvibus ipsi sunt vel
sua confessione fuerant obnoxii, filios castigare
voluerint. Hinc qvi ita vitiis insueverant, ad-
ulta ætate, imo per totum fæpe vitæ spatiū

ea retinent, quæ hac excusatione palliare solent, quod in aliis etiam inveniuntur. Nec delunt, qui actiones vitiolas, quibus jam ipso educationis tempore delectari cœperant, pro honestis aut saltem licitis venditent; quos hoc remanente opinionis errore, in viam revocare frustra tentaveris. Hinc itaque appareret, quid malorum consortium & prava exempla ad morum corruptelam efficiant.

§. III.

Quem in diligendis præceptoribus aut justo minorem adhibent circumspectionem parentes, aut torpidos præposterosque fines habent sibi præfixos, facile & inde vitium contrahit educatio, quod itidem comprobatur experientia. Constat enim multis, tales adsumere, qui illis dotibus instructi non sunt, quæ omnino requiruntur ad ejusmodi munus rectè obedendum. Nam ob torpidam parcimoniam eos cupiunt, qui exigua mercedula sint contenti, nullam fere habentes rationem eruditionis, vitae morumque, & facultatis docendi. Sufficerit, si præceptor discipulo aliquantum doctrina præstiterit. Quid itaque mirum, si præctores

ptores ejusmodi suo desint officio, præposterum in docendo servent ordinem, inutiliaque pro utilibus pueris inculcent, parum de studiis nihil de moribus eorum solliciti. Caussa non potest producere effectum vires ipsius excedentem, atque si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt. Singularum quidem ex facultatum neglectu damna proveniunt, non tamen tanta, quanta præsertim ex in cultu judicii, quod propter maximam in omni vita genere utilitatem in primis firmandum esset, & augendum. Sic, qui judicio sunt immaturo, facultate destituuntur actiones suas liberas recte dirigendi, saepiusque præiudicis occupati, in devia abeunt, rationes rerum investigare minime adseverasti. Quod si tales, ut etiam haud raro fieri solet, dignioribus in civitate muneribus præficiantur, innumera inde in Rempublicam redundant mala, quum suis partibus explendis omnino sint impares.

§. IV.

Quemadmodum ex quovis ligno non fingi potest Mercurius, ita frustraneus est eorum labor, qui delectu ingeniorum intermissio, studiis

studiis literarum eos addicunt, quos ipsa natura ad aratum, vel alios corporis labores destinavit. Ea certe multorum parentum & quidem ridicula est φιλολογία, ut omnes filios nobiliori vita generi, quod studiis ut fundamento genuino superstruendum est, applicatos velint, quod tamen immoderatum præposterumque suos evehendi studium, tantum abest in veram illorum utilitatem cedat, ut potius damnum iisdem adferat maximum. Videmus enim, quod qui ita obtutti sunt ingenii, nunquam in studiis maturitatem conseqvuntur, fiuntque non raro purgamenta populi & inutilia terræ pondera, qui in alia voti conditione, captui eorum congrua, utilia futuri fuissent reipublicæ membra. Neque Res publica tanta literatorum indiget multitudo, quæ si nimis exuberaverit, eidem oneri est ac detramento.

§. V.

Diversa vita genera, diversam postulant institutionem ac studia diversa. Alia Theologo alia Jurisconsulto, alia Medico, alia Politico, alia Oeconomo, alia denique viro militari discenda sunt. Inno scientia atque experientia

rientis, singulis vitæ generibus necessaria, tñ
ta est, qvæ comparandæ vix integra sufficit
hominis ætas. Miserere igitur certum vitæ ge-
nus eligendum est, eidemqve studia ac disci-
plina omnis accommodanda. Multi autem in
Scholis imo Academiis diu versantur, qvem
vitæ cursum secuturi clim finit, dubii vel pror-
sus ignari. Hinc modo hæc, modo illa tra-
ctant studia, utcunqve fors obtulerit, & qui-
dem haud raro ea, qvæ illi, cui tandem ad-
figuntur, statui minimum congruunt. Sic
non infreqvens est, ut qui Theologizæ operam
dederant, Judices, & qui Jurisprudentiam at-
tigerant, Sacrorum ministri tandem fiant, & sic
porro. Qvam damnotum hoc sit, quis non in-
telligit? Nemo enim recte exercere id potest,
qvod plene non didicit.

§. VI.

NEc parum educationi officiunt præjudicia
qvædam practica. Qui natalium splendore
gaudent, hoc fortis benignioris munere tantum
sibi placent qvandoqve, ut unum id ad felici-
tem satis esse opinentur. Hinc scientias & ar-
tes, qvibus illam qvam hæreditario jure acce-
perunt,

9

perunt; eminentiam paraverant ac sustine-
rant Maiores, ut suam infra dignitatem posi-
tas vel spernunt prorsus, vel talitem segnus
colunt, quam res ipsa, & munerum, quæ si-
bi deberi credunt, postulat gravitas. Hinc
male audiunt haud raro publici Doctores, ac
si partes suas negligerent; quasi vero ita in-
expedito esset, scientiam cuilibet infundere,
ut in vas quoddam inane imittuntur liquores.
Sed culpam hanc egregiis protectibus diluunt
alii, iisdem Doctoribus usi; qui tales utique fu-
turi non fuissent, si ista institutione caruissent:
Quicquid lautum & copiosum patrimonium contigit,
aliqvando hoc ita adqviescunt, ut & animi &
corporis laborem omnem inter supervacaneas
referant; existimant quippe vel absque illo sup-
petere, unde non solum pro dignitate vivant,
sed etiam quo honores mercari queant. Ulti-
nam, qui hanc ad honores viam sibi propo-
nunt, semper fallerentur! Quidquid sit, mul-
ti ex eo patrimonio, & ignaviae ac luxui adive-
ti, totam deinde vitam extrema miseria transi-
gere coguntur. Dantur quidem plura ejusmo-
di præjudicia, sed haec adduxisse sufficerit.

§. VII.

PRATEREA liberos pravos efficiunt, salutique eorum maxime nocent parentes, quum incepto amore varios eorum errores imo delicta temere palliant; existimantes talia ut lapsus quosdam pueriles tantisper ferenda esse, dum tempore magis oportuno corrigantur, quando nimis illis maturuerit judicium. Hinc omnem permittunt licentiam, eosque ob variaria flagitia vix verbis increpant; quum virgis omnino forent castigandi. Matres in primis, quas peruersus exceccat amor, indulgentia ita filios corruptunt, ut peccata eorum non solum excusent, verum etiam defendant, ac iuste indignationi paternæ obfistant. Verum quæ inde mala, quantaque damna proveniant, ipsa deinde, sed sera ac tristis docuit atque etiamnum docet experientia. Ingenue fateri cogimur, tot scelostos, & ad omne refas audiendum projectos homines haud exstuturos fuisse, nisi tempore educationis nimium illis indulsissent parentes; qui, vitam filiorum dissolutam ac perditam ipsa tandem excipiente perniciose, eo acutiore rem animi dolorem perterriti sunt, quo magis propriam adgnoscunt culpam? §. VIII.

§. VIII.

DEinde nec parum progingit mali nimius
in educando rigor, qvi a nonnullis pa-
renibus adhiberi solet, dum ut carnifex
filii timeri, quam ut veræ felicitatis eorum
promotores amari malunt, egregiumqve du-
cunt, qvalibet occasione protestatem exercere
suam, & peccatorum puerilium etiam minimorum
rigidissimos agere judices, atqve acerbissi-
mos punitores. Hanc imprudentes putant o-
ptimam esse rationem pignerandæ sibi obediens-
tia, nec non doctrinæ morumqve honestatis in-
culcandæ; sed errant. Experientia namque con-
docet, multos bonæ indolis pueros intempesti-
va severitate stupidos, abjectiæ animi factos
fuisse, ita ut omni honesta sui æstimatione
suffocata, ad vitia procliviores extiterint. Nec
fugit quemquam, ejusmodi homines, quando
exivere crudeli educationis servitute, sibi haud
religioni duxisse, in actiones quasvis illicitas,
præcipites ruere, metu malo diuturnitatis eu-
stode. Qui generose fuerint indolis, apud
hos verba plus valent quam verbera. Quando
igitur utendum severitate reqvista? Facilis est

responsio. Hæc tum in medium prodeat, quando mitioribus viis nihil efficitur; servandus tamen in castigando modus, ne morbo gravior sit medicina. In primis autem qui exstigatur, convincendus est, id non iracundia fieri, sed anxia pro salute ipsius cura; & resipiscerentem, denuo tenerimo amplecti convenit affectu, ut propria tandem experientia discat, se nec malum neque bonum esse gratis.

§. IX.

HAUD minorera ad vitia pandit viam affluentia earum rerum, quæ libidini & voluptatibus intervint, quando parentes nimurum quæ ad luxuriam pertinent, liberiique vehementer appetunt, temere illis objiciunt; quo facto in voluptates ita immeguntur, ut ægre se inde extrahi patientur; quum summum in illis bonum constituant. Ut cætera, quæ hinc proficiuntur mala, tam moralia quam physica jam prætereamus, duas tantum pestes nominabimus, quæ cum educatione voluptuosa plerumque coniunctæ sunt, ignaviam nempe & luxum. Efficit illa ut parum vel nihil adquiratur, hic ut parta dilapidentur; quando vero

sociant vires; vel *Cresci* divitias devorarent;
proinde qui illis addicti sunt, non possunt
non ad extremam redigi paupertatem, ut mul-
ta nimis ostendunt exempla.

§. X.

Deinde parentes filios molliculos reddunt,
quum ineptam atque ridiculam corporis
eorum agunt curam. Si sol clarior effusserit,
coloris albedini consulendum est. Qvod si pau-
lo intensius fuerit frigus, pedem extra fores
ne proferre quidem licet, quum id valetudini
noxiū esse videatur. Cultus corporis nimius
est, ac talis, qui viros non decet, neque
illos, qui aliquando futuri sunt viri. Inprimis
delicatulæ matres vitam filiorum ac valetudi-
nem tum demum in tuto versari putant, quum
fornaci vel lateri iplarum assederint. Quid ita-
que mirum, si ejusmodi homines in posterum
minime possint perpeti variationes aëris & fri-
goris calorisque vicissitudines? quoniam conve-
tudine, quæ altera est natura, infirmitas hæc
fere naturalis evasit. Tales mollicelli, si o-
lim ejusmodi negotiis admoveantur, quæ
intra parietum claustra perfici nequeunt, ca-
tharris,

tharris, febribus aliisqve morbis subito obruntur. Qvod si in eum devenient statum, ut in castris versari, sub dio agere, humi cubare, calorem, frigus, famem, sicut perferre necessarie sit, tum vero inveta ista experimenta præsentem habent comitem ipsius vitæ finem.

§. XI.

DAntur præterea parentes, qui in liberis cœducandis justo sunt tenaciores & perqvam parcí, sumtibusqve ad decus & honestatem vi-
tae necessariis, illos defraudant, ut præter ne-
cessitatem in summam non raro miseriam redi-
gantur ; quasi non obligati essent filiorum
fortunam, quantum honeste fieri potest, suis
opibus augere & promovere. Hi in illud Ju-
ris Naturalis præceptum impingant, qvod di-
ctitat, suum cuique esse tribuendum. Idem
in eum tantum finem opes ac divitias parant,
ut illas dum vivant, intactas possideant ; & ne-
minem juxta tritum de avaris effatum, nisi
post mortem exhilarant ; non consideran-
tes, optimam esse filiis hereditatem bonam &
honestam educationem. Hinc liberi tali injuria
parentum pressi redduntur humiles & abjecti ;
atqve

etqve post fata parentum, opibus tandem co-
rum potiti, longe minori temporis intervallo
has non raro profundunt, qvam ab illis anxie
fuerant congestæ.

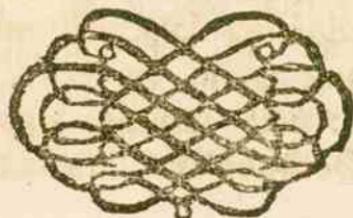
§. XII.

Quemadmodum salus Reipublicæ ex o-
mnium & singulorum civium Oecono-
mia privata bene constituta plurimum pen-
det, ita multum in eo momenti situm est, ut
feminæ bene edacentur; qvippe qvæ magnam
rei domesticæ partem ita sint administraturæ,
ut functionem hanc mariti neqve commode fa-
tis nec decore participant. Qvum igitur, qvæ
superius allata sunt de perversa educatione libe-
rorum, pueros maxime respiciant, jam ulti-
mum in hac §. de vitiis in educatione puella-
rum qvædam addere nobis vñsum est. Qvum
autem præsentis ævi educationem puellarum,
oculis a partium studio alienis adspicere volue-
rimus, tantum abest illam ubique talem de-
prehendamus, qvalem usus cum publicus tum
privatus postularent, ut potius multis in familiis
longe aliter sit comparata. Qvod puellæ di-
seunt ea confidere, qvæ ad vestium ac reli-
qvum

qum supellec̄tis ornatum pertinent, id adeo non vituperamus, ut potius laudabile censeamus & quodammodo necessarium. Sic namque parcitur sumtibus, dum ipsae parare possunt, quæ care alioquin redimerentur. Nec displicet, quod se ad venustatem ac decus componere adiuvant, & in iis quæ huc pertinent, excresentur. Id in educatione sexus masculini etiam observari debet; in fœmineo autem eo diligentius, quo magis hunc decet elegantia. Id vero probandum neutquam est, quod nonnulli, præsertim nobiliorum & opulentiorum, omnem filiarum educationem hisce terminis includunt, Oeconomiae curam eas minus decere existimantes. Primarium earum *ipso* est Oeconomia domestica; cuius proinde experientiam illis necessaria censetur, quam Duci peritia armorum & rei militaris, ac Judici Legum Scientia. Quam misere administratur saepe dominus, ubi supremum ejus regimen penes vicarias residet, domina ipsa vel matre familias, recte ac fideliter agant, an lecus, ignara & incuriosa? Hinc nulli redditus, opes nullæ voraci sufficiunt Oeconomiae. Præterea, quod de volu-

voluptate & luxu a puerorum educatione removendis, attulimus, de puellis etiam dicta sunt. Imo vitia hæc in sexu femineo graviores habent effectus. Nam, quæ ad luxum hunc pertinent, & numero plura sunt, & pretio cariora. Ludit quoque hic magis sumtuosa illa modorum ac usuum variatio. Et facilis uxor maritum ad frugalitatem revoeavit, quam hic illam. Omnes vero mali hujus latebras excutere, honor quem sexui habemus, vetat. Sed non opus est pluribus. Nimia loquitur experientia, luxum femineum multas perdidisse familias; prout materfamilias bencmorata, gnava & prudens, ad statum integræ domus felicem & florentem, tantum confort, quantum verbis explicari vix potest.

Soli Deo Gloria.



Min Käre Broder.

När ungdomens förfärliga uppföstran är den farligaste pelare / hvarpå et verldsligt samhälde välstånd förmåligast stödier sig / d.t hafwa alla måst widgå / som i dy mål någon ester tanca nyttiat. Denne fanning tarfvar ej heller någon vidlyftig samling af skål til sit besyrckande. Allenas jämnsörelsen af ordens rätta förstånd kan leda oss til sielfva srufsaken. Et rike mår ju väl i den måhn / i hvilken alla både högre och ringare Embeten och Syflor therutinnan / på et med thet allmänna basta närmast öfverens ståmmande sätt/ förvaltas och skötsas. En förfärlig uppföstran åter / urstiljer icke allenast / hvar till en och hvar af sielfva naturen är ämnad ; utan ock handleder dem att förstå / huru the allmänne och enskylte förmånerne åro med hvarandra förflyppade / och huru hvar thetra vid hvarje stånd och lefnadsätt lättast kunna erörs och upphielyas / samt wänjer dem i de spådare ähren att afflytta siälige begärelsers härförande i siälen / och vägra de försörfiska irrblofs / som ihja för mången mer / än förfärlrets ledestierna / och föra them på afvågar ifrån den stråt / hvars mål är gemenham och enskylt fördöylighet. Hvem kan fördenskul icke finna en håll sammanlefnad uti et land och Rike hafwa sit af- och tiltagande. i lika måhn med en tilbörlig barnaföstran. Ty ju mera denne estersätttes / ju närmare likna folcket seder / de af

af ållwettenheten bestrefne yttersta tiders farlighet.
Doch då är et samhåldes tillstånd infelt och ynkligit.
Alla föruftige inträtningar blixtwa då nästan fäsfänge.
Dyhdaden löper ihjelfritt / och fågnar sig endast af
den slughet / hvarmed hon lärt at förberga sig un-
der dygdens skulna mantel och skapnad. Sadant
alt med mera hafwen I min egen Bror mi Edert
närvarande inilles prof å daga lagt / och dyhmedeist
wijst våra kara Föräldrar til et wälförtient beröm /
at the upfostrat Er som sig bordt / och lärt Er at
kärra de urqwåds ämnen / af hvilka odygden
alstras och växer. Dens hand som allena kan lönna
dygden/ lönne åfwen och bekröne Er min Bror som
dygden idkat / med tusende falt godt! på det jag al-
tid må hafwa at fågna mig deröfver så länge
jag lefver

Min f. Broders

Stockholm den 24. Martii

1748.

Upriktigte Broder
PETR. GRUNDSTROEM

